

› Laagverwante tuigpaardhengsten

Wat zijn de opties?

Verwantschap en inteelt: het is al tijden een 'hot item' in de tuigpaardfokkerij. Voortdurend wordt er gezocht naar oplossingen, maar de gemiddelde verwantschap in de populatie laten dalen blijkt moeilijk te realiseren. Dit komt mede doordat een klein aantal hengsten relatief veel dekt of heeft gedekt. Een goede verdeling van dekkingen over hengsten draagt bij aan een verlaging van het verwantschapspercentage.

Welke hengsten kunnen helpen verwantschap en inteelt in de populatie te verlagen?

Tekst: DINI BROUWER — Beeld: JACOB MELISSEN E.A.

In het eerste KWPN Magazine van dit jaar kwam dit onderwerp al uitgebreid aan de orde. Uit dit artikel over inteelt in de tuigpaardfokkerij bleek dat het gros van de fokkers het een ver-van-mijn-bed-show vond, waarschijnlijk omdat de problemen nog niet zo zichtbaar lijken te zijn. Veel tuigpaardfokkers fokken meer prestatiegericht dan verwantschapsgericht, en willen graag het beste veulen fokken. Dat doel denken ze met een kampioenshengst het

snelst te bereiken, maar die hengst is vaak hoger verwant. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), verantwoordelijk voor de erkenning van stamboeken, gebiedt dat de inteeltstijging tussen 0,5 en 1% moet blijven, anders dreigt ons Nederlands tuigpaard een uitstervend ras te worden. Die inteeltstijging is nu 1,18% per generatie. De werkgroep Inteelt en Verwantschap heeft zich over dit urgente probleem gebogen en de Fokkerijraad werkt inmiddels de ideeën uit tot concrete voorstellen, die tijdens de voorjaarsledenvergaderingen worden gepresenteerd.

Verwantschapskwalificaties

Inteelt en verwantschap worden weergegeven in percentages en op Mijn KWPN kunt u exact zien hoe hoog het verwantschap en de inteelt van uw merrie met de door u gekozen hengst is. Binnen het hengstenbestand zijn er verwantschapskwalificaties van 'zeer laag' tot 'zeer hoog' (zie tabel). Het hengsten- en merriebestand lijkt mogelijkheden te bieden om verwantschap te verlagen, maar de fokker bepaalt uiteraard

Klasse verwantschap	Dressuurpaard	Gelders paard	Tuigpaard
Zeer laag	< 1.0	< 1.4	< 6.1
Laag	1.0-1.5	1.4-2.7	6.1-8.2
Laag tot gemiddeld	1.6-2.1	2.8-4.1	8.3-10.4
Gemiddeld tot hoog	2.2-2.7	4.2-5.5	10.5-12.6
Hoog	2.8-3.3	5.6-6.9	12.7-14.8
Zeer hoog	> 3.3	> 6.9	> 14.8

De grote maat Hackney-hengst Bocellies Matteo (v.Bocellie) is momenteel de enige actieve bij het KWPN erkende Hackney-hengst. Onlangs op de hengstenkeuring in Ermelo showde hij in handen van André Veltkamp weer bijzonder fraai en elegant.

welke keuze hij maakt. In dit artikel geven wij u een overzicht van de hengsten die met hun eigen verwantschapspercentage in de klasse tot en met laag-gemiddeld vallen en via vers of diepvriessperma beschikbaar zijn. Uiteraard zal een laagverwante kwaliteitsvolle merrie het effect vergroten en moet ook naar goedpassende combinaties worden gezocht. Het verwantschapspercentage wordt elk jaar opnieuw berekend, omdat de actieve fokpopulatie elk jaar verandert. Zo kan het gebeuren dat het verwantschapspercentage van hengsten die veel dekken, in de loop der jaren stijgt.

Zeer laag verwant

Welke opties zijn er wat betreft zeer laagverwante hengsten? Er zijn in de loop der jaren diverse volbloed Hackney's door het KWPN erkend. De overleden Hackney-hengst Plain's Liberator (Plain's Black Satin x Segenhoe Lucifer) heeft de tuigpaardfokkerij veel goeds gebracht, zowel bij merries als bij hengsten en kan worden betiteld als stempel-

hengst. Hengstenhouderij Landzicht heeft nog sperma beschikbaar van Plain's Liberator. Zijn bloed is via zijn drie zonen en zijn vijf kleinzonen rijkelijk in de fokkerij geïntegreerd en daardoor is Liberator-bloed niet bij elke merrie verwantschapsverlagend. Eén van zijn kleinzonen is Bocellies Matteo (Bocellie x Rambo) van André Veltkamp uit Hengelo. Hij is de enige momenteel nog ter dekking staande KWPN-erkende Hackney. Hij is gehandhaafd op veulens en zijn oudste bij het KWPN geregistreerde kinderen worden nu twee jaar. Zelf presteert hij best en hij is beschikbaar bij Veltkamp en Albert Lueks. Ook van de Hackney-hengst Morocco Field Marshall (Durora Hero x Breda Eyeshide) is bij Harry van Middelaar nog diepvriessperma beschikbaar. Van de 79 geregistreerde nazaten van Morocco presteerde een aantal zeker goed.

Via diepvriessperma is de halfbloed-Saddlebred Marvel (v.Immigrant) beschikbaar. Een geslaagd product daarvan is de door Stal Landzicht gefokte laagverwante zoon Habibi (mv.Torino), die Marvel weer helemaal op de kaart zet.

Bijvoorbeeld zijn bekende nazaat Elburg (mv.Manno) van Stal Haarsma die 192 winstpunten heeft en die het nog steeds heel goed doet op de concoursen. Dan is er van de op wacht staande geëxporteerde Hackney-hengst Wentworth Ebony (Heldon Mistrel x Wentworth Moonlight), diepvriessperma beschikbaar bij Lambertus Huckriede. De zoon van Wentworth Ebony, de aangewezen Just Lucky (mv.Waterman), heeft 63 winstpunten en zijn dochter Incognito (mv.Victory) heeft 100 winstpunten.

Ook zeer laagverwant

Een optie via diepvriessperma is ook de halfbloed-Saddlebred Marvel (Immigrant x Proloog), die zeer verdienstelijk heeft gefokt. Zo heeft zijn zoon Barend (mv.Manno) 183 winstpunten en hebben de keur sportmerries Betske (mv.Manno) en Celesta (mv.Waterman) respectievelijk 151 winstpunten en 102 winstpunten. Maar recentelijk zette de concoursmerrie Habibi (mv.Torino) van Stal de Boer (46 winstpunten) Marvel ook weer op de kaart. Van Marvel werden twee kleinzonen goedgekeurd. Dat zijn de inmiddels geruinde Fabuleus (Unieko x Marvel), die nog via diepvriessperma beschikbaar is bij de gebroeders Van Manen en Jesse James (Unieko x Marvel), die nu zes jaar is en via versperma beschikbaar is bij Mark de Groot. Dan zijn er nog de zeer laagverwante hengsten Moneymaker (Farao x Excellent van Herpen), die zelf 223 winstpunten realiseerde en Aron HBC (Ganges x Plains Superstation) die ook veel heeft gewonnen. Een bekende nazaat van Moneymaker is keurmerrie Ariantha (mv.Manno) die bijna 100 winstpunten heeft. Van Aron is de keurmerrie Irona (mv.Koblenz) met eveneens bijna 100 winstpunten een bekende nazaat. Van Moneymaker is diepvriessperma beschikbaar bij Van Manen en van Aron HBC en Marvel bij Harry van Middelaar.

Laag verwant

Zeer interessant zijn natuurlijk ook de hengsten die vallen in de categorie laag verwant. Drie ervan staan actief ter dekking, de anderen zijn beschikbaar via diepvriessperma. Ten eerste is dat Urgent (Waterman x Ureterp), die tot op vrij hoge leeftijd door Freek Saris, waar de hengst ook beschikbaar is, met succes (218 winstpunten) werd uitgebracht. Hij bracht een aantal ster-, keur- en elitemerries. Van zijn zonen is Carlos (mv.Manno), die in het vierspan van Boyd Exell wereldkampioen werd, een bekende nazaat. Maar de succesvolle preferente stempelhengst Waterman zelf (Noran x Brook Acres Silversul), is via diepvriessperma ook nog beschikbaar bij de gebroeders Van Manen. Waterman heeft heel veel

De Waterman-zoon Urgent bruist met zijn 19 jaren nog altijd van energie. Zijn keur preferente moeder Emka (v.Ureterp) is 1.73 m en wist destijds een IBOP met tweemaal een 9, driemaal een 8,5 en éénmaal een 8 (voor de stap) te realiseren.

beste concourspaarden en fokmerries alsmede vijf goedgekeurde zonen en acht goedgekeurde kleinzonen gebracht. Hierdoor is zijn bloed ook via een andere weg rijkelijk voorhanden. De tweede laagverwante hengst die nog ter dekking staat is de 25-jarige Nando (mv.Bayard). Met zijn baas Bep van de Brake uit Doornspijk, waar hij nu ook nog beschikbaar is, maakte Nando veel furore als concourspaard. Naast diverse ster-, keur- en preferente merries gaf hij ook de bekende concourspaarden Botilas (mv.Marvel), 84 winstpunten, Toetida (mv.Fabricius), 45 winstpunten en Scodessa (mv.Fabricius) met 117 winstpunten. De derde hengst die via vers sperma beschikbaar is, is de zesjarige Innovatief (Zepplin x Heiring Out), waarbij Zepplin een zoon is van Plain's Liberator. Met Mark de Groot verzamelde Innovatief 39 winstpunten en daar staat hij ook ter dekking. Van de laagverwante en geëxporteerde Zepplin (mv.Fabricius) is bij Mark ook nog sperma beschikbaar.

Laag tot gemiddeld

Vijf hengsten zijn momenteel via vers sperma beschikbaar in de categorie laag tot gemiddeld verwant. Stuurboord (Jonker x Factor) biedt zeker perspectief: zelf presteerde deze hengst uit de Zendrini-stam heel best en behaalde 258 winstpunten. Enkele van zijn bekende prestatienazaten zijn Berino (mv.Renovo) die 313 winstpunten heeft en Zuidwester (mv.Fabricius) die 138 winstpunten heeft. Hij is beschikbaar bij Hengstenhouderij Landzicht. De vijfjarige Kane BFT (Bocellie x Unieko) biedt eveneens

LAAGVERWANT PRESTEERT

Dat laagverwant ook presteert blijkt uit onderstaand lijstje van paarden die lager dan 10% verwant zijn en in concoursseizoen 2019 minimaal viermaal bij de eerste drie zijn geëindigd.

- › Incognito (v.Wentworth Ebony) 5,3%
- › Just Lucky (v.Wentworth Ebony) 6,1%
- › Irona H&H (v.Aron) 6,3%
- › Evert (v.Stjerreljocht Suprise) 6,5%
- › Fontana Landzicht (v.Waterman) 7,0%
- › Kensington (v.Bocellie) 7,2%
- › Habibi (v.Marvel) 7,6 %
- › Kane BFT (v.Bocellie) 8,6%
- › Business (v.Vlasco) 8,8%
- › Dylano (v.Plain's Liberator) 8,9%
- › Jirzela-C (v.Plain's Liberator), 9,0%
- › Berino (v.Stuurboord) 9,1%
- › Heraut (v.Bentley) 9,4%
- › Zuidwester (v.Stuurboord) 9,7%
- › Jongleur GSM (v.Atleet) 9,7%
- › Havana (v.Bentley) 9,8%
- › Kiranda VB (v.Fabuleus) 9,8%
- › Elegant (v.Waldemar) 9,8%

De preferente hengst Waterman voert bloed van Noran, Brook Acres Silversul, Marfleet Raffles en Oregon. Hij heeft zeer veel betekend voor de fokkerij en is via diepvries-sperma nog beschikbaar.

Jansen kocht de Wentworth Ebony-dochter Incognito als driejarige van Huckriede en daar manifesteerde de schimmelmerrie, die nooit op de keuring werd aangeboden, zich als een goed concourspaard. Ze is het meest laagverwante concourspaard dat minimaal viermaal bij de eerste drie was in 2019.

Geert Bouhuis

BESCHIKBARE HENGSTEN EN HUN VERWANTSCHAPPEN

Naam	Verwantschaps%	Klasse verwantschap
Morocco Field Marshall	0,6	Zeer laag
Wentworth Ebony	2,3	Zeer laag
Bocellies Matteo	3,6	Zeer laag
Marvel	4,7	Zeer laag
Plain's Liberator	5,1	Zeer laag
Moneymaker	5,1	Zeer laag
Aron HBC	6,1	Zeer laag
Urgent	6,9	Laag
Innovatief	7,1	Laag
Nando	7,4	Laag
Waterman	7,8	Laag
Zepplin	8,0	Laag
Stuurboord	8,5	Laag - Gemiddeld
Wodka HBC	8,6	Laag - Gemiddeld
Kane BFT	8,6	Laag - Gemiddeld
Jesse James	8,9	Laag - Gemiddeld
Dylano	8,9	Laag - Gemiddeld
Icellie	9,2	Laag - Gemiddeld
Fabuleus	9,2	Laag - Gemiddeld
Torino	9,3	Laag - Gemiddeld
Cinovo	9,4	Laag - Gemiddeld
Lorton	9,6	Laag - Gemiddeld
Aquarel	9,6	Laag - Gemiddeld
Ganges	10,4	Laag - Gemiddeld

kansen. Vorig jaar realiseerde hij 31 winstpunten in handen van Freek Saris bij wie hij ook ter dekking staat. Ook Dylano (mv.Fabricius) behoort tot één van de drie beschikbare Plain's Liberator-zonen. Deze best presterende hengst is 8,9% verwant en heeft 173 winstpunten. Onlangs werd zijn zoon Mooiman (mv.Manno) aangewezen en vorig jaar kregen zijn zonen Lefte Blond (mv.Patijn) en Lancelot (mv.Nando) een uitnodiging voor het verrichtingsonderzoek. Opvallend presteerde vorig jaar de Dylano-zoon Jericho (mv.Manno) die 31 winstpunten heeft. De vierde laag tot gemiddeld verwante hengst is de reeds genoemde Jesse James. De vijfde hengst die tot deze groep behoort, is Oregon Trofee-winnaar Icellie (Bocellie x Jonker). Zijn oudste kinderen werden dit jaar op de hengstenkeuring gepresenteerd en twee werden er aangewezen voor het verrichtingsonderzoek.

In het vat

Laag tot gemiddeld verwant is ook Wodka HBC (Roy M x Jonker), die de fokkerij niet zo heel lang heeft gediend. Bij Harry van Middelaar is er van hem nog diepvriessperma evenals van de in de mensport succesvolle Torino (Jonker x Ganges). Ook Ganges kan nog voor nazaten zorgen. Bij Reilink en bij Van Middelaar is hij via diepvries-

sperma beschikbaar. Ganges bracht zeker opvallende fokmerries en concourspaarden, zoals zijn nog altijd actieve kinderen Wonder (mv.Manno) die 257 winstpunten heeft en Zilver D (mv.Fabricius) die er 304 heeft. Ook de keurhengst Cinovo (Renovo x Prins Oregon) valt binnen deze categorie. Cinovo bracht diverse ster-, keur- en preferente merries alsmede de goedgekeurde hengsten Jochem, Joviaal en Vikking. De hengst Opgenoort was een kleinzoon van hem. Een bekende nazaat van Cinovo is ereklassepaard Horava (mv.Wouter). Sperma van Cinovo is bij Van Manen beschikbaar. Van de geëxporteerde Aquarel (Unieko x Wouter) is diepvriessperma beschikbaar bij Mark de Groot. Lorton (Wouter x Renovo), destijds modern 'teruggefokt', heeft veel nazaten gebracht, waaronder concourspaarden alsmede een groot aantal ster-, keur- en preferente merries. Enkele voorbeelden zijn de concourspaarden Victor B (180 winstpunten) en zijn volle zus Wilhelmiëntje (mv.Waterman) met 57 winstpunten. Van Manen heeft van Lorton nog diepvriessperma. ●